

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, per Casus
practicos exposita, nunc quartò ab ipso Authore revisa ... & in 4. Tomulos
sic divisa, ut pro libitu in duas aut 4. Partes commodè compingi possit

Per XXXVI. Casus Exhibens Materiam de Conscientiâ, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure & Justitiâ

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1752

VD18 13475452-001

Casus XXXIV. Qualiter liceat occidere malefactores & injustos aggressores.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39804

vicer noceant, vel mortem accelerando, vel non impediendo, vel reconvalescentiam retardando. Hujusmodi verò medicos, chirurgos, pharmacopæos, non solùm teneri ad omne damnum per suam imperitiam aut medicinas inutiles cautatum, sed & restituere debere pretium pro operâ & medicinâ acceptum, docent *Caramuel Henno* & alii; quod certum videtur respectu eorum, qui ignari, & bonâ fide eorum ope & medicinâ usi sunt, secus de iis, qui temerè & scienter iis utuntur, nam tales quòad restitutionem damni & pretii, videntur suo juri renunciâsse, quamvis juri ad vitam & sanitatem renuntiare non poterint.

3. Similiter peccant contra propriam vitam, qui ex parcimoniâ, avaritiâ, vel experiundi causâ, utuntur medicinis vel medicis ignotis & suspectis, dum alios habere possunt, quia sine causâ vitam & sanitatem gravi exponunt periculo, ut per se patet.

C A S U S XXXIV.

Qualiter liceat occidere malefactores & injustos aggressores.

ORbius Judex dubitat. 1. An liceat omnes malefactores occidere, an etiam Principem Tyrannicè imperantem. 2. An malefactor proscribi possit à quolibet liberè occidendus 3. An occidi possit deprehensus in adulterio. 4. An occidi possit aggressor. 5. Quid si sit amens vel moriturus in mortali? 6. An adulter vel banditus queat se defendere, an

Z male-

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. I.

malefactor vel etiam Innocens contra satellites. 7. Vel contra eum, qui decrevit occidere; 8. An aggressus teneatur fugere. 9. An liceat occidere irrogatorem honoris. 10. Vel pudicitia. 11. Aut bonorum temporalium. 12. Saltem si sint magni momenti. Pro resolut.

x. QUÆR, I. An liceat occidere malefactores?

ꝛ. Licet autoritate publicâ, non privatâ, dummodo crimen sit morte dignum & noxium reipublicæ, & servetur ordo juris. est communis cum *D. Thom.* 2. 2. q. 64. a. 2. § 3. partim contra *Waldenses*, qui id simpliciter negabant, partim contra *Scotum* in 4. dist. 15. q. 3. a. 2. qui id tantum ad Casus in S. Scripturâ expressos extendit. *Prob.* quia Scriptura generaliter dicit: *malefici non patieris vivere*, *Exod.* 22. & *Apostolus ad Rom.* 13. De Principe ait; *non enim sine causa gladium portat, Dei enim minister est, vindex in ira eius, qui malum agit. Ratio est;* quia illicitum esse non potest, quod ad conservandam socialem politicam & quietam hominum vitam est omnino necessarium; sed occidere malefactores reipublicæ noxios ita est necessarium, ergo: dixi autoritate publicâ; nam summè periculosum, & intolerabile foret reipublicæ, si quilibet privatus malefactores occidere posset; unde

Resolves seqq. 1. Tyrannus injustè invadens regnum vel principatum à quolibet cive occidi potest, quia quilibet habet jus vim iniquam reipublicæ illatam propulsandi, idque fit non tam autoritate privatâ, quàm publicâ ex communi reipublicæ consensu, *S. Th. Lib. 2. de regim. Principum c. 6.* regno autem jam quietè possessio Tyrannus vel etiam Princeps legitimus, sed Ty-

ranni-

rannicè imperans, à quolibet occidi non potest, ut patet ex propositione Joannis Hufs damnatâ in Conc. Constant. *Seß. 15. quilibet Tyrannus licitè potest à quocunque subdito interfici; ideòque tunc ad Superiorem, vel si talem non habet, ad judicium publicum totius communitatis recurrendum erit; quæ illum regno privare poterit, si nolit ab injuriis desistere; accepit enim Princeps vel Rex potestatem suam ab ipsa republica, non in destructionem, sed ædificationem. Snar. d. 13. de bell. Seß. 8. & plurimi apud Dicast. 501.*

2. Malefactores reipublicæ noxii à Principe vel Magistratu licitè proscribuntur à quibusvis liberè occidendi, etiam proposito occisionis præmio; quia tunc quilibet constituitur Minister publicus justitiæ; requiruntur tamen 4. Conditiones 1. Ut scelus sit notorium, quod aliter puniri non potest; 2. Ut bannitus vel proscriptus non occidatur ex odio, vel privatâ vindictâ, sed ex zelo justitiæ publicæ; 3. Ut occisio non fiat extra territorium proscribentis, nisi Dominus territorialis expressè vel tacitè consentiat, qualiter semper consentire cum communi Juristarum docet *Dian. p. 5. l. 4. res. 24.* 4. Ut non fiat à Clerico, id enim prohibet Ecclesia *C. sententiam: ne Clerici*; neque à proximè conjuncto, patre, vel filio; id enim vetat reverentia & pietas, nisi gravissimum reipublicæ malum, quod rarum est, aliter averti non posset; tunc enim prævaleret bonum commune.

3. Licitè occidi non potest deprehensus in adulterio, etiam ab ipso judice, nisi servato juris ordine: patet ex propositione 19. ab Alex. 7. damnata: *Non peccat maritus propriâ autoritate occidens uxorem in adulterio deprehensam; Ra-*

sio est Charitas Christiana & iustitia; quibus maxime repugnat hominem adeò imparatum & impotentem citra ullam necessitatem non servato iuris ordine occidi; leges civiles, quæ videntur id permittere, vel sunt iniquæ, & per jus Canonicum correctæ, vel tantùm remittunt pœnam homicidis debitam; aliud est de Bannitis, qui sunt hostes reipublicæ & aliter occidi non possunt; ut supponitur. An vagabundi ob furta occidi possint dixi *Cas. 32. n. 4.*

4. QUÆR. II. An occidere liceat injustum vitæ aggressorem, &c. Licere servato moderamine inculpatæ tutelæ, ita ut non plus noceatur, quam pro defensione vitæ est necessarium; ideòque si invasus fugiendo, clamando, vel vulnerando possit se liberare, non licebit occidere; est communis & certa, tum ex utroque jure *L. 3. ff. de just. & jur. C. jus naturale dist. 1. C. significasti 2. de homicid.* ubi dicitur vim vi repellere omnia jura omnesque leges permittunt: tum ex Consensu DD. cum *D. Th. sup. a. 7. Ratio* sumitur ex ipsa lege naturæ, & ordine charitatis, quibus quisque vitam propriam præferre potest alienæ, & sui defensor non tam occidit autoritate privatâ, quam publicâ ab utroque jure concessâ, neque propterea directè intenditur mors, sed sola actio defensiva, ex qua præter intentionem mors tanquam effectus sequitur; sicut Medicus intendit solam sectionem venæ tanquam medium ad sanitatem, non verò dolorem vel debilitatem, quam ex sectione prævidet futuram, *Bannes, Salon, in 1. 2. q. 64. a. 7. & ibid. Sylv.*

5. Ex dictis resolves seqq. 10. Et si in gratia constitutus ex charitate vel pietate possit permittere mortem propriam, si invasor sit parens, filius, fra-

frater, superior vel persona reipublicæ necessaria, aut peccator in dilgratia moriturus; ad hoc tamen non tenetur, quia ipse non est certus de statu gratiæ, & invalor seipsum jūvare potest, & tenetur, desistendo à violentia.

2. Licitè occiditur aggressor, etsi per aggressionem formaliter non peccet, ut furiosus, ebrius, amens, quâ infert injuriam materialem gravissimâ.

3. Adulter cum uxore deprehensus & propterea in vasus à marito potest se defendere defensione etiam occisivâ, si opus est, quia maritus nullum jus habet vitam ejus aggrediendi.

4. Bannitus non potest se defendere contra aggressores vitæ in provincia proscribentis, neque malefactor vim inferre satellitibus se capere volentibus, quia justè aggrediuntur, imò quamvis quis innocenter esset rapiendus ad mortem, satellites occidere non posset, nisi forent conscii ipsius innocentia, quia ita postulat commune bonum, ut Ministris officium publicum bonâ fide exercentibus, vis non inferatur. *Steph. t. 4. d. 5. n. 10.*

5. Si aggressor inflicto vulnere fugiat, non licet eum in fuga lædere vel occidere, quia hoc non esset se defendere ab injuria futura, sed vindicare præteritam.

6. Quandocunque me ipsum justè defendo, aggressorem mutilando vel occidendo, etiam alius eodem modo me posset defendere.

7. Si quis decrevit & paratus sit me occidere sed nondum aggrediatur, occidi non potest, quia necdum vim infert; si verò aliquid agat, vel proximè paret se ad occidendum, aut de facto struat insidias, non teneris expectare primum ictum, sed potes prævenire; & si opus est, occidere. *Lug. disp. 10. n. 157. Spor. t. 5.*

- in decal. c. 2. nu. 150. quod Metzger. t. 12. d. 27. a. 4 n. 2. dicit, esse certum, quia tunc adest præsens & actualis moraliter aggressio: v. g. latrones viam ante te & retro obsident, ut nullus sit effugii locus, si non prævenias occidendo; aut quis miscuit tibi lethale venenum, quod evitare non possis, quin artificio vel astu illud apponas vel propines ipsi auctori; aut si Dominus convocet servos ad te occidendum, & fugere non possis, quin occidas Dominum viam intercludere volentem, omnes hos licitè occidis, quia jam tum actu vitam aggrediuntur. Quod si aggressio non sit proxima & actu moraliter præsens, sed remota; v. g. nôsti pro certo, quòd inimicus tuus decreverit te datâ occasione vel per se vel per suos occidere, juxta Lug. & alios, adhuc poteris prævenire occidendo; sed in praxi non videtur id posse admitti, tum quia sic facilè turbabitur res publica aperiendo ostium ad patranda homicidia occulta; tum quia vix unquam deerit alius evadendi modus se v. g. præmuniendo, judicem implorando, animum inimici per amicos emolliendo, se ad tempus subducendo &c. Less. Hann. t. 2. c. 6. cont. 4. Metzger n. 48. Non teneris fugere in alio-*
7. rem, si per hoc gravem incurras ignominiam, ut si sis vir nobilis, vel persona militaris: hanc sententiam *La Croix lib. 3. p. 1. n. 803.* dicit communissimam. *Ratio est:* quia adest moralis necessitas se defendendi: Clericis verò & Religiosis aut etiam laicis plebeis & vilibus raro probrosum est fugere, imò nemini, etiam Principi vel nobili, si aggressor sit amens, ebrius, pater, filius vel superior, ideòque tunc erit fugiendi obligatio.
8. QUÆR. III. An liceat occidere injustum aggressorem honoris vel famæ? v. g. quis minatur

natur vel nititur tibi, tuæ religioni aut familiae inferre gravem calumniam, spargendo falsa crimina, falsò apud judicem accusando, testando &c. &c. Non licere; idque nunc certum videtur non tantùm respectu Religiosorum & Clericorum, de quibus expressè loquitur propos. 17. ab Alex. VII. damnata, quæ sic habet: *Est licitum Religioso vel Clerico calumniatorem gravia crimina de se vel suâ religione spargere volentem occidere &c.* Sed etiam respectu laicorum; nam propositiones sequentes loquuntur indefinitè; ut 18. ab eodem damnata: *licet interficere falsum accusatorem, falsos testes, ac etiam judicem, à quo iniqua certò imminet sententia, si aliâ viâ non potest innocens damnum vitare; & 30ma damnata ab Innoc. XI. Fas est viro honorato occidere invasorem, qui nititur calumniam inferre, si aliter hac ignominia vitari nequit; idem quoque dicendum, si quis impingat alapam vel fuste percutiat, & post impactam alapam vel ictum fustis fugiat. Ratio damnationis est, quia occisio infamatoris non est aptum medium propulsandi infamiam; vel enim calumniam intentatam in judicio idoneè probare potes, & tunc autoritate judicis sine homicidio honorem tueri teneris; vel non potes probare; & occidendo majorem incurres infamiam, quia traheris ad judicium, & condemnaberis ut homicida; deinde occisio infamatoris ejus dicta non convincit falsitatis, ergo est ineptum medium recuperandæ vel conservandæ famæ: his non obstantibus, si quis velit tibi impingere alapam valde ignominiosam, nec absque gravi dedecore fugere possis, aut quis velit uxorem vel filiam opprimere, rem magni momenti auferre, adhuc probabile est, quòd possis opponere gladium; si in-*

valor vicissim opponat, jam non tantum honorem, pudicitiam, aut bona temporalia, sed vitam aggreditur, pro qua conservanda occidendi poterit, *Carden. 2. crisi d. 21. c. 2. art. 4. Solm. Navarr. Less. Lug. d. 10. nu. 185.*

QUÆR. IV. Quid circa invasorem pudicitia

q. seqq.

10. 1. Si scemina, fugâ, clamoribus, minis, precibus aut Lachrymis se ab invasore liberare possit, certum est, quod non liceat invasorem occidere, imò nec vulnerare; quia hoc foret excedere moderamen inculpatæ tutelæ.

2. Si scemina aliter se defendere non possit, quam occidendo violentum stupratorem, id licere, præsertim si adfit periculum consensus (ubi plerumque adest) probabilissimè docent *Syllog. Nav. Valent. Dian. p. 2. t. 15. resol. 16. Syl. q. 9.* Ratio est, quòd pudicitia sit magnum bonum, quod puella honesta longè præfert bonis temporalibus, pro quorum conservatione licere occidere injustum invasorem dicitur *q. seq. & insuper* hic accedit plerumque periculum consensus seu peccati formalis. At poteritne etiam alius v. g. pater vel amicus puellæ talem stupratorem occidere? *q. Affirm.* Si aliter impedire nequeat stuprum & puella nolit consentire; quod addo, aliàs enim certò non poterit, quia puellæ consentienti non fieret injuria,

11. QUÆR. V. An liceat occidere invasorem bonorum temporalium?

q. 1. Non licet pro conservatione rei exigui momenti, vel pro jure inchoato, aut re nondum possessâ, patet ex prop. 31. damnatâ ab Innoc. XI. *Regulariter occidere possum furem pro conservatione unius aurei, 32dâ: non solum* licet

licitum est defendere defensione occisivâ, qua actu possidemus, sed etiam ad qua jus inchoatum habemus, & qua nos possessuros speramus, &c. 33tiâ: Licitum est tam heredi quam legatario contra injustè impediens, ne vel hereditas adeatur, vel legata solvantur, se taliter defendere, sicut & jus habenti in cathedram vel præbendam contra eorum possessionem injustè impediens. Ratio est; quia ejusmodi res aliis mediis recuperari possunt, vel ex charitate contemni debent, pro conservanda vita proximi in peccato plerumque morituri, & talis occidendi licentia rempublicam infinitis involveret turbationibus, sicque intelligendus videtur S. August. Lib. 1. de lib. arbit. C. 5. ubi dicit, eos non esse immunes à peccato, qui pro his rebus, quas contemni oportet, humanâ cæde polluti sunt.

R. II. Res magni momenti, si aliter confer- 12.
vari vel recuperari nequeant, contra invalorem defendi possunt defensione occisivâ. Dico: si aliter recuperari nequeant, nam si sit spes probabilis rem per judicem recuperandi, erit saltem contra charitatem furem occidere. Cajet. Sot. Navar. Sylv. q. 8. Mezg. n. 7. ubi vocat communem D. D. Sporer n. 154. Id dicit esse certum, si bona non tantùm sint magni momenti, sed etiam pro conservanda vita & statu valde necessaria, idque extendunt etiam ad Clericos & Religiosos; quia hi æquè ac Laici jus habent ad tuenda sua vel Monasterii bona; neque à jure prohibentur; dicunt tamen eos, si ex hâc causa occidant, defectu lenitatis probabiliùs fieri irregulares, etsi oppositum etiam sit probabile. Probatur 1. Quia temporalia per se sunt necessaria ad vitam conservandam, & charitas non exigit facere magnam jacturam bonorum

norum temporalium pro vita proximi, nisi ad
 summum in gravi vel extremâ necessitate; inva-
 sor autem non est in necessitate, sed malitiâ, à
 quâ si non desistat, uti potest & debet, sibi impu-
 tet, quòd lædatur in vita. 2do: Id exigit commu-
 nis securitas & permittitur utroque jure L. 4. ff.
ad L. Aquil. C. interfecisti de homicid. c. olim. de
restit. spoli: Ideòque non privatâ, sed autoritate
 à legibus concessâ occiduntur. 3tio. Id probat
 consuetudo orbis, jure gentium introducta, quâ
 bella geruntur solorum temporalium causa cum
 cæde plurimorum hominum; non autem solus
 ille, qui actu res tuas invadit, sed & qui rebus
 ablatiis fugit, in fuga, antequam ad locum tu-
 tum pervenerit, occidi potest; si res aliter recu-
 perari nequeat, quia tamdiu censetur actualis in-
 vasor: summa autem, pro qua conservanda
 quis licitè occidi potest, debet esse multò major,
 quàm ea, quæ est materia gravis furti. *Carden.*
statuit pro divite 40. aureos, pro paupere, qui
suis multum indiget, sufficerent aurei 3. 4. vel
quinque:

DICES imò. Non licet occidere invasorem
 famæ & honoris, cum tamen bona famæ sint
 altioris ordinis, ergo nec invasorem temporalium
 bonorum. 2do. *Exed. 22.* reputatur homicida,
 qui furem diurnum occidit. 3tio. *C. suscepimus de*
homicidio, dicuntur peccâsse, qui pro confer-
 vandis rebus transitoriis fures occiderant. 4. Alias
 etiam possent occidi testes iniqui, & Judex, qui
 cum gravissimo damno meo iniquam ferat senten-
 tiam. 5. Ordo charitatis exigit bonum vitæ præ-
 poni temporalibus. & *Ad 1. N. C* honor non est
 tam necessarius ad conservandam vitam, quàm
 bona temporalia, & occisio calumniatoris non est
 me-

medium aptum recuperandi honoris, ut supra ostensum est; Ad 2. Lex illa judicialis agit de foro externo, in quo occidens furem diurnum præsumitur excessisse moderamen inculpatæ tutelæ, eò quòd fur diurnus clamando, vel aliter facile abigi, aut saltem dignosci, & apud Judicem accutari possit; secus, & ipse licitè occidi poterit. Ad 3. cit. C. loquitur de iis, qui excesserant moderamen. Ad 4. N. C. occidere testem vel judicem est contra bonum commune; eò quòd homines meritò deterrentur à ferenda sententia, & testimonio etiam justo, quod non tenet de occisione furis privati; Ad 5. Ordo charitatis tunc ad summum exigit vitam proximi præponi, si proximus sit in gravi vel extremâ necessitate, in quali non est iniquus inuasor; Resolutio Casûs satis constat ex præmissis, ea repetere superfluum duco.

C A S U S XXXV.

De Bello & Duello.

PYRTHUS Princeps interrogat ex Consiliariis
1. Qualiter liceat bellum off- & defensivum?
2. Quid si causa bellandi sit dubia, vel solum probabilis? aut adsit odium, vana gloria? 3. An in belli socios vocari possint infideles. 4. An quis militare possit in bello injusto, vel sub Principe Acatolico. 5. Quid in dubio. 6. An fides & pacta servanda hostibus infidelibus vel hæreticis, num in his Papa dispensare possit. 7. An liceat duellum ad propulsandam notam infamiae. 8. An ad determinandam litem. 9. Ad finiendum bellum. 10. An saltem liceat in loco condicto comparere ex gravi me-